

Dávid Ferenc örökségül hagyta reánk az állandó fejlődés-megújulás, a „semper reformandi“ gondolatát is. A vallás belső természetéhez tartozik, hogy a hit kérdéseit mindig összhangba kívánja hozni a korszellemmel. Ő is a hit mellett kora eszmeáramlata, a humanizmus szellemét fogadta el irányítójának gondolkozásában, mert megérezte, hogy a fejlődés mindig az itt és most sürgető törvényének engedelmeskedik. Az örökkévaló igazságokat a maga világképébe helyezte el, és kora szellemi eszköztárából vett fogalmakkal fejezte ki. Ezzel is példát mutatott nekünk. S valóban egyházunk és hitfelfogásunk történetében a felsorolt vonások mellett: egyistenhit, az ember-Jézus követése, lelkiismeretszabadság és türelem, ez az egyik legjellemzőbbje szellemi arculatunknak.

Ez az örökség számunkra ma elkötelezés, amely sürgeti önmagunk szüntelen vizsgálatát, hogy az itt és most életparancsa mennyire érvényesül és valósul meg a jelen unitarizmusában. A tudományos és technikai forradalom korában a ma embere gondolkodása szintjén kell keresnünk hitünk alapján a válaszokat azokra az élet-kérdésekre, amelyek ma megoldást és kielégítést sürgetnek. Az örök reformáció nem gyengeséget, állhatatlanságot jelent, hanem azt az erőforrást adja, amelyből nemcsak megújulni lehet, hanem szüntelenül erősödni és gazdagodni egyéni és közösségi vonatkozásban egyaránt.

Dávid Ferenc itt élt, küzdött és halt meg ezen a földön s e nép között. „Itt hazánkban, bérc ölében vert gyökeret hitünk.“ Az ő életpéldája és szelleme négyszáz év távolából ma minket szólít. Szeressük és ápoljuk hitünket, legyünk hűségesek önmagunkhoz gondolkodásban, Isten iránti szeretetünkben és istenfiúságunk megélésében. Építsük, gyarapítsuk egyházunkat, ragaszkodjunk hozzá őseink hitével és áldozatos szeretetével. Erre kötelez a múlt öröksége, a jelen hivatásteljesítése és biztat a jövő ígérete. És szeressük ezt a földet és népet, amelynek gyermekei vagyunk, álljunk mellette új korszakot, szép, napsugaras holnapot építő munkájában, imádkozzunk és dolgozzunk vele együtt.

„Légy hű mindhalálig.“ Kísérjen ez ősi intés-buzdítás a holnapok útján. Dávid Ferenc hűségben gyökerező életpéldája buzdítson s a mi egy Istenünk gondviselése és áldása kísérjen életutunkon mindörökké. Amen.*

KÖKÖSI KÁLMÁN

„EZT CSELEKEDJÉTEK AZ ÉN EMLÉKEZETEMRE“

1Kor 4,16

Az úrvacsorai szertartás célja az, hogy Jézus halálára emlékeztessen és példája követésére buzdítson.

E rendkívüli ünnep alkalmával ez a szertartás jelentőségében kibővül. Nemcsak Jézus, hanem Dávid Ferenc halálára emlékezünk.

Jézus óriás volt. Ő adta követőinek a három legnagyobb eszményt: a szerető és megbocsátó Atyát, az istenfiúság lehetőségét és Istenországa ígétét.

* Elhangzott Dávid Ferenc halála 400. évfordulója alkalmából aug. 12-én, a Kolozsvár-Napocán tartott zsinati istentiszteleten.

Többé már nem erős, bosszúálló Úr az Isten, akinek a színe előtt az ember meg nem állhat, akinek választott népe van, aki megbünteti az atyák vétkét a fiakban, hanem megbocsátó édes atya, olyan, mint a tékozló fiú földi édesapja.

Az ember a természet gyermeke, tele állati vágyakkal, indulatokkal és szenvedélyekkel, de telve nemes vágyakkal, törekvésekkel és eszményekkel is.

Jézus tudta, hogy a természet gyermekéből istenfia lehet. Tudta, hogy nincs elveszett ember. Ezért mentette meg a bűnös asszonyt, és ezért vezette haza a tékozló fiút. Az emberben állandó harc folyik a jobbik és a rosszabbik énje között. Amennyire felülkerül benne a jobbik én, úgy nő benne az istenfia. Az istenfiúság erkölcsi értékmérő fogalom. Mindenki lehet istenfi, csak akarnia kell.

Jézus hitt Istenországa eljövételében, de nem úgy hitt, mint kortársai és tanítványai, nem úgy, mint a Zebedeus fiak, akik közül egyik Istenországában a jobbján, a másik a balján akart ülni. Meg is mondta: Istenországába nem úgy jön el, hogy azt mondják, ímé itt vagy amott van, mert Istenországa tibennetek van. Nem földi birodalom, melynek hegyei, vizei, határai vannak, de földi valóságokat megszépítő eszményiség, melyet ki-ki saját szívében kell hogy előbb felépítsen, hogy annak minden szépsége, igazsága itt e földön számára testet öltson.

Jézus olyan óriás volt, aki a tovatűnő századok és ezredek során állandóan nő, olyan mértékben, ahogy a követői felfedezik az értékét mindannak, amit adott.

Dávid Ferenc nagy volt. Ő állította helyre a reformáció viharos századában a tiszta jézusi kereszténységet.

Életutai párhuzamosak voltak: igazságuk pedig azonos.

Jézus vallás-erkölcsi szemlélete középpontjába a szeretetet állította. „Szeresd azért az Urat, a te Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből és teljes erődből. Ez az első parancsolat. A második pedig hasonlatos ehhez. Szeresd felebarátodat, mint magadat. Nincs más ezeknél nagyobb parancsolat“ (Mk 12,30—31).

Dávid Ferenc felfogása a hitről és szeretetről: „A hit a tökéletesség kezdete, a szeretet a legmagasabb foka. A hit elkezd a jót, a szeretet elvégzi. Az embernek legfőbb dolga szeretni Istent és embertársait.“

Jézus hirdette: „Hallottátok, hogy megmondatott: Szemet szemért és fogat fogért. Én pedig azt mondom néktek: Ne álljatok ellene a gonosznak, hanem aki arcul üt téged jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is“ (Mt 5, 8—39).

Dávid Ferenc így vall Erdély fejedelmének: „Hogy jámbor érzelmünk a Felső előtt tudva legyen, kérjük, hogy vádlóink ne csak méltatlansággal ne illettessenek, de részesüljenek minden tisztességben és jutalomban, legyen szabad nekik írni, tanítani, minket kárhóztatni s általában adassék nekik teljes szabadság mindenre, amit ügyünkben tenni akarnak. Az Isten maga lesz az, aki a maga ügyét védelmébe veszi.“

Jézus hitét közvetíti Pál apostol: „Az Úr pedig Lélek és ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság“ (2Kor 3—17).

Dávid Ferenc a lelkiismeret szabadságát védi: „A szentírásban sehol sem olvastam, hogy Isten ígését tüzzel-vassal kell terjeszteni. Krisztus országának népe és az ő áldozata önkéntes: fegyverrel és fenyegetéssel az evangélium elfogadására nem kényszeríthető. Nincs nagyobb esztelenség,

sőt lehetetlenség, mint külső erővel kényszeríteni a lelkiismeretet és a lelket, aki felett hatalommal csak teremtője bír.“

Jézus vallomása: „Én azért születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról“ (Jn 18,37).

Dávid Ferenc is védelmezi az igazságot: „Semmi oka sincs a világnak azok ellen lázongani, akik a különböző úton-módon eltemetett igazság napfényre hozatalára törekednek.“

Jézus a Golgotán lett óriássá, Dávid Ferenc a dévai várbörtönben lett naggyá. Ott tettek bizonyosságot mindarról, amit vallottak, hirdettek és cselekedtek.

Egyházunk hálás lélekkel idézi emléküket. Azzal ünnepli e nevezetes évfordulót, hogy ad híveinek eszményeket, célokat és ihlető erőt. Próféta, hősök és Jézus életében élénk állítja azokat az ideálokat, melyek által a jellem és a munka felbecsülteik. Az egyház hív minden embert, hogy jöjjenek az Istenországa megvalósításában segíteni, s ebben megmutatja azt a célt, mely megváltoztatja az értelmét mindannak, amit az ember tesz. Közös hitben és közös célért munkálkodva az Egyház közvetíti, emberi életeken átszűrve, Isten átformáló erejét. Én pedig hívom a gyülekezetet az emlékezés asztalához. Ámen.

KOLCSÁR SÁNDOR

A MEGGYŐZŐDÉS APOSTOLA

A 400 évvel ezelőtt meghalt Dávid Ferencre, egyházunk alapítójára emlékezni jöttünk ide, magas Déva várába. — Vitázó kedvemben beszállok azzal a felfogással, mely azt vallja, hogy „mint az idő, a tér is feledést szül“. — Jakab Elek neves történetírónkkal mondom, hogy „a koruknál messzebb látó nagy és bátor lelkek egyetlen szép gondolatja sem veszhet el.“ — Ezt a felfogást igazolja a mi emlékezésünk is, azoknak emlékezése, akik bel- és külföldről elzarándokoltunk ide a ballada megénekelte várba. — Ma meggyőződéssel mondhatjuk el, hogy Dávid Ferenc bár időben egyre távolabb kerül tőlünk, térben azonban mind ismertebb és tiszteltebb személyisége az egyetemes kultúrtörténetnek. Ezt a megállapítást igazolandó szólaltatok meg a következőkben Dávid Ferencet és életművét méltató tudóst, teológust és író, kortársat és jelenünk vallomástevőjét. Scheseus Christian, a szászok „Janus Pannoniusa“ a hozzá írt versében „e hanyatló föld örök éké“-nek nevezi. Jakab Elek a halála 300. évfordulójára írt könyvének lapjain többek között így ír: „Köszönjük néked, nagy főpásztorunk, a jótéteményeket, miket egyházunk általad élvez; a dicsőséget, amit nekünk lángelméddel szereztél; a nagy lelket, amivel a fejedre tett töviskoszorút viselted; a szenvedéseket, miket kiállottál. A történet fog igazságot szolgáltatni Neked.“ Szerb Antal „a magyar reformáció legkiemelkedőbb alakjának“ nevezi, akiben „legerősebb volt az igazság vágya és az istenkereső szenvedély“. Wilbur amerikai unitárius történész megállapítása szerint: „A legékesebben szóló és leghíresebb prédikátor és a legtekintélyesebb hitvitázó volt Erdélyben, akinek elméje mindig nyitva állott a haladás számára. Ő volt a korai

* Elhangzott Dávid Ferenc halála 400. évfordulója alkalmából, aug. 12-én tartott zsinati istentiszteleten.